

Łódź, dnia 19.06.2020 r.

**WYDZIAŁ STUDIÓW
MIĘDZYNARODOWYCH
I POLITOLOGICZNYCH**

Uniwersytet Łódzki

**Ocena osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych dr. Katarzyny Czornik
sporządzona w związku z wnioskiem o nadanie stopnia doktora habilitowanego w
dziedzinie nauk społecznych, dyscyplina naukowa nauki o polityce**

Sylwetka naukowa i zawodowa Kandydatki do stopnia doktora habilitowanego

Dr Katarzyna Czornik jest absolwentką stacjonarnych, jednolitych studiów magisterskich na kierunku *Politologia*. Studia te realizowała na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Habilitantka uzyskała tytuł zawodowy magistra politologii na podstawie rozprawy magisterskiej pt. *Miejsce Rosji w polityce zagranicznej Stanów Zjednoczonych w okresie pozimnowojennym*, której promotorem był prof. dr hab. Mieczysław Stolarczyk. Należy podkreślić, że habilitantka ukończyła studia magisterskie z wynikiem bardzo dobrym – średnia 4,91. Bezpośrednio po ukończeniu studiów magisterskich dr Katarzyna Czornik podjęła stacjonarne studia doktoranckie na Wydziale Nauk Społecznych UŚ. W 2004 roku Rada Wydziału Nauk Społecznych wydała decyzję o otwarciu przewodu habilitacyjnego doktorantki. Z przedstawionego autoreferatu nie wynika jednoznacznie, czy studia doktoranckie zostały przez Habilitantkę ukończone. Natomiast w roku 2006 roku dr Katarzyna Czornik została zatrudniona jako asystent w wymiarze $\frac{3}{4}$ etatu w Zakładzie Stosunków Międzynarodowych w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Od roku 2007 Habilitantka uzyskała zatrudnienie w wymiarze jednego etatu. W tym samym czasie podjęła pracę jako nauczyciel WoS w II Liceum Ogólnokształcącym w Mysłowicach. Zatrudnienie to jest przez nią kontynuowane. W 2011 roku dr Katarzyna Czornik uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce. Podstawę do uzyskania stopnia naukowego stanowiła rozprawa doktorska pt. *Irak w polityce zagranicznej Stanów Zjednoczonych w latach 1958-2005*, napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Mieczysława Stolarczyka. Tym samym, już na etapie pisania pracy doktorskiej można zauważyć

tel.: (48 42) 635-42-65

ul. Składowa 43, 90-127 Łódź

e-mail: interul@uni.lodz.pl

 www.uni.lodz.pl

zainteresowanie badawcze Habilitantki zagadnieniami z zakresu polityki zagranicznej USA oraz relacji politycznych w regionie Bliskiego Wschodu. Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora Katarzyna Czornik została zatrudniona na etacie adiunkta w Zakładzie Studiów Międzynarodowych INPDz, będącym podstawowym miejscem pracy. Habilitantka wskazała również jako miejsca pracy Wyższą Szkołę Biznesu w Dąbrowie Górniczej (semestr letni 2004/2005), Młodzieżowy Dom Kultury w Mysłowicach (2009-2011) oraz Centrum Edukacji Siódemka – szkoła dla dorosłych (2012-2013). Wskazany osiągnięciem habilitacyjnym jest monografia autorska pt. *Polityka zagraniczna Stanów Zjednoczonych Ameryki wobec Bliskiego Wschodu w okresie pozimnowojennym. Kontynuacja i zmiany*, Toruń 2019, ss. 715.

Odnosząc się do ścieżki rozwoju naukowego i zawodowego kandydatki do stopnia naukowego doktora habilitowanego, należy wskazać dwie istotne kwestie. Po pierwsze, Habilitantka konsekwentnie rozwija swoją działalność naukową i zawodową w obszarze nauk o polityce i administracji. Najpierw w dziedzinie studiów politologicznych (studia magisterskie), a następnie stosunków międzynarodowych (studia doktoranckie i praca w ZSM INPDz UŚ). Zatem istnieje spójność pomiędzy uzyskanym wykształceniem a późniejszym rozwojem naukowym. Po drugie, dr Katarzyna Czornik nie ogranicza swojej działalności zawodowej tylko do obszaru akademickiego ale pracuje także jako nauczyciel w szkole średniej. Tym samym ma możliwość doskonalenia umiejętności dydaktycznych nie tylko na poziomie akademickim ale i w szkolnictwie średnim. Wreszcie, dr Katarzyna Czornik jest osobą nastawioną na ciągły proces samokształcenia i podnoszenia kompetencji naukowych i dydaktycznych, o czym świadczy udział w licznych szkoleniach, kursach i programach naukowych.

Ocena osiągnięcia naukowego wskazanego na podstawie art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku (tekst jednolity) o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach w zakresie sztuki (Dz. U. 2003 Nr 65 poz. 595)

Jako główne osiągnięcie badawcze Habilitantka przedstawiła autorską monografię pt. *Polityka zagraniczna Stanów Zjednoczonych Ameryki wobec Bliskiego Wschodu w okresie pozimnowojennym. Elementy kontynuacji i zmiany* (Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2019, ss. 716). Dysertacja ta jest zwieńczeniem badań Autorki dotyczących polityki bliskowschodniej USA. Dr Katarzyna Czornik konsekwentnie rozwija ten wątek badawczy, któremu poświęciła także wcześniejsze monografie swojego autorstwa oraz kilkanaście artykułów naukowych. Należy na wstępie zaznaczyć, że na polskim rynku naukowym jest to pierwsza tak kompleksowa monografia dotycząca polityki bliskowschodniej USA po zakończeniu zimnej wojny, akcentująca kategorię ciągłości i zmiany działaniach politycznych

supermocarstwa. Temat ten sam w sobie nie jest może nowatorski, biorąc pod uwagę fakt, że amerykańska polityka bliskowschodnia jest obszarem badawczym powszechnie analizowanym przez liczne grono polskich naukowców, jak również reprezentujących międzynarodowe ośrodki badawcze. Tym niemniej nie sposób wskazać aktualnie innej pozycji jednoautorskiej ukazującej całościowo, a nie w wybranych aspektach, zaangażowanie polityczne USA w regionie Bliskiego Wschodu. Autorka proponuje przy tym niezwykle interesujące poznawczo i eksploatacyjnie podejście, ukazujące dynamikę owego zaangażowania poprzez akcentowanie elementu stałości i zmienności w polityce wielkiego mocarstwa. Przyjęta w rozprawie perspektywa badawcza – poddanie analizie regionalnej polityki USA, jest podejściem jak najbardziej poprawnym i uzasadnionym, biorąc pod uwagę rolę jaką odgrywa region Bliskiego Wschodu w polityce globalnej USA, a wreszcie wpływ jaki państwo to wywiera na sytuację polityczną w regionie. Bliski Wschód należy do tych regionów, w których stopień spenetrowania przez mocarstwa zewnętrzne należy do najwyższych w skali globalnej. Przy czym po zakończeniu zimnej wojny, do drugiej dekady XXI wieku, dominacja amerykańska w regionie pozostawała niezagrożona przez jakiekolwiek konkurencyjne mocarstwo, zarówno regionalne, jak i zewnętrzne.

Autorka podejmując wysiłek dokonania analizy polityki amerykańskiej wobec regionu bliskowschodniego przyjęła rozbudowane założenia badawcze. Zostały one wyartykułowane we wstępie do monografii. Habilitantka zadeklarowała, że celem badawczym jest: „[...] analiza znaczenia, miejsca i roli Bliskiego Wschodu w polityce zagranicznej Stanów Zjednoczonych w okresie pozimnowojennym, jak również ukazanie znaczenia wewnątrzamerykańskich, regionalnych (bliskowschodnich) oraz zewnętrznych (globalnych) uwarunkowań dla polityki Stanów Zjednoczonych wobec Bliskiego Wschodu. Zasadniczym celem badawczym jest wyeksponowanie wiodących elementów (dominant) kontynuacji i zmiany w charakterze kształcie oraz różnych wymiarach i płaszczyznach polityki bliskowschodniej USA po rozpadzie układu bipolarnego”. Dr Katarzyna Czornik wskazała także, że przedmiotem podjętej analizy będą także interesy i cele polityczne USA, strategie polityki regionalnej przyjmowane przez kolejne administracje, zagadnienie posługiwania się siłą w stosunkach z państwami z regionu.

Autorka przyjmując powyższe założenia, dotyczące aspektu przedmiotowego przeprowadzonej przez nią analizy, przedstawiła wiodącą tezę badawczą oraz 13 tez szczegółowych. Teza wiodąca sprowadza się przede wszystkim do konstatacji, że w okresie pozimnowojennym region Bliskiego Wschodu zajmuje stale priorytetowe miejsce w polityce zagranicznej USA. Pomijając fakt, czy tezę powinno się stawiać już na początku pracy, czy lepiej jest formułować hipotezy poddawane weryfikacji poprzez analizę obserwowanego zjawiska (w tym przypadku polityki zagranicznej USA), należy stwierdzić, że tak sformułowania teza ma jednak charakter ogólnikowy i z pewnością mało odkrywczy, biorąc pod uwagę fakt, że w

literaturze przedmiotu taka ocena zaangażowania amerykańskiego w regionie Bliskiego Wschodu jest powszechnie akceptowana. Należy jednak zaznaczyć, że przedstawione tezy szczegółowe są znacznie lepiej sformułowane i prezentują się jako wartościowe zarówno w wymiarze poznawczym, jak i ekplanacyjnym. Postawione przez Autorkę tezy zostały obudowane rozległym zestawem pytań badawczych. Dokonując analizy określonego przez siebie problemu badawczego dr Katarzyna Czornik zadeklarowała wybór szeregu metod badawczych. Zaliczyła do nich m.in. metodę porównawczą, metodę historyczną, metodę-instytucjonalno-prawną. W odniesieniu do tych metod Autorka wskazała ich rolę i znaczenie w dla przeprowadzek badania. Należy podkreślić, że wymienione metody badawcze nie mają jedynie charakteru deklaratywnego, a z powodzeniem i dużą umiejętnością są wykorzystywane przez Habilitantkę w dokonywanej w rozprawie analizie. Dla realizacji określonego we *Wstępie* zadania badawczego rozprawa została podzielona na cztery rozdziały. Autorka jako podstawę tegoż podziału deklaruje kryterium chronologiczno-przedmiotowe. Nie do końca się z tym zgadzę. Poszczególne rozdziały odzwierciedlają podstawowe elementy ogólnego założenia badawczego, przyjęty podział na poszczególne rozdziały ma zatem w mojej ocenie charakter przedmiotowy, a nie chronologiczny. Element układu chronologicznego pojawia się przede wszystkim w rozdziale drugim (o czym dalej). Natomiast w ramach poszczególnych rozdziałów również przeważa ujęcie przedmiotowe jeśli chodzi o wyodrębnianie kwestii szczegółowych omawianych w poszczególnych podrozdziałach. Przy czym sama Autorka się z tym zgadza stwierdzając, że jedynie jeden z wyodrębnionych rozdziałów posiada strukturę chronologiczną. Zatem mamy tu do czynienia z dość istotną niekonsekwencją. Rozdział pierwszy pracy ma zasadnicze znaczenie dla przeprowadzonej analizy. Ma on przede wszystkim charakter koncepcyjny. Autorka wykorzystuje pojęcie determinant do określenia uwarunkowań polityki zagranicznej USA w odniesieniu do obszaru Bliskiego Wschodu. Habilitantka zgrupowała determinanty bliskowschodniej USA w dwóch kategoriach pojęciowych – determinant wewnętrznoamerykańskich i globalnych oraz determinant regionalnych. Tym samym, Autorka niezwykle szeroko zakreśla uwarunkowania polityki amerykańskiej wobec regionu bliskowschodniego. Widzi znaczenie pozycji USA w globalnym wymiarze ładu międzynarodowego, która warunkuje poszczególne polityki regionalne. W dalszej kolejności Habilitantka analizuje znaczenie regionu bliskowschodniego w systemie międzynarodowym, co również jest istotnym powodem utrzymania amerykańskiej obecności politycznej i militarnej po zakończeniu zimnej wojny. W ten sposób otrzymujemy kompleksową analizę uwarunkowań zainteresowania politycznego USA Bliskim Wschodem. Autorka tym samym ma świadomość złożoności czynników warunkujących i realizujących amerykańską politykę zagraniczną,

zarówno w wymiarze globalnym, jak i w tym przypadku w wymiarze regionalnym. Co więcej, umiejętnie wykorzystuje to w analizie szczegółowej przeprowadzonej w kolejnych rozdziałach.

W rozdziale drugim Autorka omawia założenia koncepcyjne polityki poszczególnych administracji prezydenckich w odniesieniu do Bliskiego Wschodu, poczynając od prezydentury George'a H.W. Busha a kończąc na prezydenturze Donalda Trumpa. Habilitantka starannie przedstawia i analizuje dokumenty programowe, poszczególnych administracji, które odnoszą się do wymiaru regionalnego polityki amerykańskiej. W rozdziale tym została przedstawiona i przeanalizowana m.in. koncepcja „Nowego Ładu Światowego” G.H.W. Busha, doktryna „podwójnego powstrzymywania” B. Clintona czy tzw. Doktryna Busha. Autorka w ten sposób bardzo udanie ukazuje proces konceptualizacji założeń polityki bliskowschodniej USA. Pozwala to także na ustalenie elementów wspólnych oraz różnicujących regionalne strategie polityczne poszczególnych administracji prezydenckich, a także umieszczenie ich w globalnym kontekście polityki zagranicznej Stanów Zjednoczonych.

Rozdział trzeci dysertacji habilitacyjnej podejmuje szereg istotnych zagadnień z punktu widzenia zdefiniowanej przez Autorkę problematyki badawczej. Ta część rozprawy koncentruje się na analizie interesów i celów polityki amerykańskiej wobec Bliskiego Wschodu. Autorka dokonuje konceptualizacji tegoż zagadnienia poprzez identyfikację interesów i celów USA, do których zaliczyła: 1. utrzymanie uprzywilejowanego partnerstwa z Izraelem, 2. zapewnienie stabilności sojuszniczej państwom arabskim, 3. zapewnienie bezpieczeństwa surowcowego, 4. promowanie demokratyzacji, idei społeczeństwa obywatelskiego i rozwoju gospodarczego. W każdym z tych obszarów analitycznych Habilitantka przeprowadza staranną analizę tendencji charakterystycznych dla każdego etapu realizowania polityki amerykańskiej. Autorka dotyka w ten sposób zagadnień kluczowych dla zrozumienia meandrów amerykańskiej polityki wobec regionu bliskowschodniego. Analiza tegoż rozdziału składnia do poruszenia kilku wątków o charakterze polemicznym. Zaproponowana przez dr Katriżynę Czornik typologia jest zasadniczo zgodna z przyjmowaną przez wielu autorów zajmujących się polityką bliskowschodnią USA. Wielu z nich jednak traktuje promocję demokratyzacji i praw człowieka jako cel odrębny od rozwijania współpracy gospodarczej z państwami regionu. Mam wrażenie, że Autorka też nie jest tak daleka od akceptacji takiego poglądu, skoro w czwartym podrozdziale bardzo wyraźnie oddzieliła od siebie powyższe kwestie. Wreszcie, wielu badaczy podkreśla, że istotnym celem polityki amerykańskiej w regionie jest walka z terroryzmem (np. Global War on Terror prezydenta G.W. Busha). Habilitantka analizując strategie bliskowschodnie poszczególnych prezydentów USA zauważyła we wcześniejszym rozdziale, że praktycznie wszystkie administracje prezydenckie wprowadzają to zagadnienie do agendy działań politycznych, zarówno w wymiarze globalnym jak i regionalnym. Zatem, brak uwzględnienia walki z

terroryzmem traktuję jako nie do końca udaną identyfikację celów amerykańskiej polityki bliskowschodniej. Warto podkreślić, że Habilitantka bardzo starannej analizie poddała zagadnienie bezpieczeństwa surowcowego USA. Dążenie do zapewnienia sobie i swoim sojusznikom dostępu do bliskowschodnich zasobów ropy naftowej jest stałym elementem przywoływanym w literaturze przedmiotu jako jeden z dominujących celów w amerykańskiej polityce regionalnej. Autorka oczywiście nie pominęła tego obszaru analitycznego. Nie odnajduję jednak pogłębionej refleksji badawczej dotyczącej tzw. rewolucji łupkowej i wynikających z niej konsekwencji dla relacji USA z regionem. Wreszcie moje wątpliwości wzbudza przyjęta w tytule rozdziału kategoria pojęciowa – interesy i cele. W ten sposób Habilitantka zdaje się traktować je łącznie. Chociaż odnoszą się one do obszaru polityki zagranicznej państwa, to należy je widzieć jako odrębne kategorie pojęciowe, biorąc pod uwagę fakt, że cele są pochodną interesów podmiotu w środowisku polityki zagranicznej. Interesy USA w odniesieniu do regionu Bliskiego Wschodu zostały wszakże wyeksponowane w pierwszym rozdziale dysertacji. Natomiast w rozdziale trzecim Autorka nie dokonała odrębnej analizy amerykańskich interesów regionalnych, co sugeruje jego tytuł.

Ostatni, czwarty rozdział pracy, eksponuje kategorie pojęciowe wyzwań i zagrożeń dla polityki amerykańskiej w regionie Bliskiego Wschodu. Habilitantka poddała analizie w tym rozdziale takie zagadnienia jak: konflikty zbrojne w regionie, w tym – konflikt izraelsko-palestyński (wraz z procesem pokojowym), wojny w Zatoce Perskiej, interwencja Arabii Saudyjskiej w Bahrajnie i Jemenie; kwestia ambicji mocarstwowych Iranu; stanowisko USA wobec przemian politycznych w związku z Arabską Wiosną; terroryzm bliskowschodni i dżihadizm (tutaj odnajdujemy odniesienia przede wszystkim do Al Kaidy i tzw. Państwa Islamskiego). Powyższą koncepcję analityczną należy uznać za właściwą. Pozwoliła ona Habilitantce po pierwsze, na zdefiniowanie środków i metod jakimi posługiwały się poszczególne administracje amerykańskie dążąc do realizacji celów własnej polityki bliskowschodniej, a po drugie, na ukazanie dynamiki cechującej politykę amerykańską i na tej podstawie sformułować istotne wnioski dotyczące zmienności jako cechy polityki bliskowschodniej USA. Autorka wskazuje przy tym, że ten aspekt polityki amerykańskiej cechuje istotna zmienność w zakresie posługiwania się metodami działań politycznych. Przy czym USA wykorzystują całe spektrum metod dostępnych w polityce zagranicznej, zarówno jeżeli bierze się pod uwagę metody militarne i pozamilitarne. W kontekście tego rozdziału podstawowa uwaga polemiczna dotyczy braku wyodrębnienia wojny w Syrii, jako odrębnego zagadnienia analitycznego, szczególnie w obliczu procesu rosnącego zaangażowania Federacji Rosyjskiej w regionie. W tym kontekście pojawia się przecież pytanie o ewentualny koniec „unipolarnego momentu” jako elementu amerykańskiej pozycji dominującego mocarstwa

zewnątrznego. Nie oznacza to jednak, że Habilitantka nie porusza tego wątku w swojej pracy. Przy omawianiu różnych aspektów polityki USA wobec regionu pojawiają się doniesienia nie tylko do wyzwań wynikających z aktywności rosyjskiej w regionie. Równocześnie dr Katarzyna Czornik zauważa także wyzwania jakie stoją przed Stanami Zjednoczonymi w związku z politycznym i gospodarczym zainteresowaniem regionem ze strony Chińskiej Republiki Ludowej.

Rozprawę wieńczy bardzo obszerne *Zakończenie*. Uznaje je za bardzo dobrą część przedstawionej do oceny rozprawy habilitacyjnej. Autorka udanie dokonała w nim podsumowania wszystkich wątków poruszanych w pracy. Przede wszystkim odniosła się jednak do podstawowej kategorii analitycznej, a mianowicie ciągłości i zmiany w polityce bliskowschodniej USA, traktując to zagadnienie także w sposób procesualny. Formułuje przy tym interesujące, ważne poznawczo, a przede wszystkim eksploatacyjnie wnioski dotyczące polityki bliskowschodniej USA. Dr Katarzyna Czornik wykazała jakie czynniki decydowały i decydują o utrzymaniu dużego znaczenia Bliskiego Wschodu w polityce zagranicznej USA po zakończeniu zimnej wojny, pomimo tego, że region ten przestał być polem konfrontacji z konkurencyjnym względem Stanów Zjednoczonych. Autorka zauważyła przy tym, że zdefiniowane przez nią zasadnicze interesy, a w dalszej kolejności cele amerykańskiej wobec regionu w okresie pozimnowojennym, cechuje daleko posunięta stałość. Natomiast element zmiany związany jest z metodami, którymi posługują się poszczególne administracje. Należy także podkreślić, że Autorka stworzyła szeroko zakrojony i przedmiotowo spójny obraz roli znaczenia regionu w polityce zagranicznej Stanów Zjednoczonych, a także wskazała w jakim stopniu wpływają one na kształtowanie wewnętrznej sytuacji bezpieczeństwa w regionie, zarówno w wymiarze pozytywnym, jak i negatywnym. Wreszcie należy podkreślić, że wykorzystana przez Autorkę baza źródłowa jest bardzo obszerna. Stanowi ona jak najbardziej adekwatną podstawę do formułowania wniosków eksplanacyjnych. Dr Katarzyna Czornik wykazała się także tak ważną dla każdego badacza umiejętnością krytycznej analizy materiału źródłowego. Wykorzystana literatura przedmiotu nie wzbudza większych wątpliwości, chociaż należy żałować, że Autorka znając język arabski nie pokusiła się o wykorzystanie publikacji autorów arabskojęzycznych, których analizy polityki bliskowschodniej USA są niezwykle wartościowe, nie tylko te publikowane po angielsku.

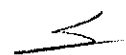
Podsumowując, należy uznać, że we wskazanej przez dr Katarzynę Czornik jako najważniejsze osiągnięcie naukowe monografii udało się zrealizować przyjęte założenia badawcze. Habilitantka zastosowała metodologię badań oraz siatkę pojęciową właściwą dla nauk o polityce – subdyscyplina stosunki międzynarodowe. Przedstawioną do oceny publikację należy uznać za oryginalne przedsięwzięcie badawcze.

Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze

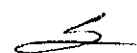
Poza monografią przedstawioną do oceny jako główne osiągnięcie naukowe, dr Katarzyna Czornik jest autorką kilkudziesięciu innych publikacji naukowych (3 monografie autorskie, 1 monografia współautorska, 19 artykułów w czasopismach naukowych znajdujących się w części B wykazu czasopism naukowych MNiSW, 2 artykuły w czasopismach naukowych spoza wykazu, 19 rozdziałów/artykułów w pracach zbiorowych, 4 sprawozdania z konferencji naukowych, 3 recenzje monografii naukowych). Pod względem ilościowym przedstawiony do oceny dorobek publikacyjny można określić jako znaczący i stanowiący adekwatną podstawę do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego. Odrębną kwestią pozostaje jakość naukowa przedstawionych publikacji, miejsce ich prezentacja w oraz ich ułożenie w obszarze dyscypliny naukowej jaką są nauki o polityce i administracji.

Analiza treści poszczególnych publikacji, a przede wszystkim monografii, artykułów naukowych oraz rozdziałów/artykułów w publikacjach zbiorowych pozwala na sformułowanie kilku wniosków. Po pierwsze, należy zauważyć, że podstawowe zainteresowania badawcze Habilitantki są związane pod względem przestrzennym i merytorycznym z regionem Bliskiego Wschodu oraz polityką Stanów Zjednoczonych wobec tego regionu. Dr Katarzyna Czornik w swoich badaniach nad bliskowschodnią polityką USA podejmuje zarówno w ujęciu historycznym, jak i współczesnym. Problematyce tej zostały poświęcone dwie monografie autorskie – *Irak w polityce zagranicznej Stanów Zjednoczonych w okresie pozimonom wojennym* (Katowice 2011) oraz *Bliski Wschód w polityce zagranicznej Stanów Zjednoczonych Ameryki w latach 1945-2012* (Katowice 2012). Badania nad różnymi aspektami polityki bliskowschodniej USA, np. relacje dwustronne z państwami regionu, percepcja wyzwań i zagrożeń dla bezpieczeństwa narodowego, zostały rozwinięte w licznych artykułach naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych oraz publikacjach wieloautorskich. Istotnym uzupełnieniem zainteresowań Habilitantki polityką zagraniczną USA jest artykuł omawiający ewolucję pozycji międzynarodowej USA po zakończeniu zimnej wojny. Świadczy to o tym, że dr Katarzyna Czornik nie koncentruje swoich analiz badawczych na stosunkowo wąskim, ale istotnym poznawczo i eksplanacyjnie, obszarze badań nad polityką bliskowschodnią Stanów Zjednoczonych. Oznacza to, że umieszcza ją w szerokim kontekście globalnych uwarunkowań polityki zagranicznej supermocarstwa. Po drugie, kolejny obszar zainteresowań badawczych Habilitantki jest związany pod względem treściowym z problematyką mieszczącą się w obrębie studiów nad bezpieczeństwem międzynarodowym, a w szczególności jego podkategorii podkategorii, jaką są spory i konflikty międzynarodowe. Pod względem przestrzennym ten

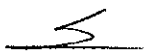
zakres tematyczny dociekań naukowych Habilitantki jest także związany głównie z regionem Bliskiego Wschodu i Północnej Afryki. We wskazanym obszarze tematycznym Habilitantka koncentruje swoje badania na zagadnieniach związanych nie tylko z polityką aktorów zewnętrznych, jakimi są USA oraz inne mocarstwa światowe, w tym Unia Europejska. W tym obszarze tematycznym odnajdujemy publikacje dotyczące rywalizacji pomiędzy państwami regionalnymi, analizy społecznych, kulturowych i politycznych uwarunkowań konfliktów regionalnych, czy wreszcie tak istotnego, w związku z aktualną sytuacją polityczną w regionie, zagadnienia wojen zastępczych. Ważnym kierunkiem dociekań naukowych Habilitantki są również publikacje związane z regionalnymi i międzynarodowymi aspektami Arabskiej Wiosny. Po trzecie, habilitantka w swoich zainteresowaniach badawczych podejmuje się także analizowania problematyki polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Polski, wychodząc tym samym poza obszar badań nad regionem Bliskiego Wschodu i Północnej Afryki. W przedstawionych we wniosku habilitacyjnym publikacjach, da się wyodrębnić trzy główne obszary tematyczne, są to: polska polityka wschodnia, a przede wszystkim relacje z Rosją i Ukrainą; relacje polityczne, gospodarcze i militarne ze Stanami Zjednoczonymi; kierunek bliskowschodni polityki zagranicznej RP. W swoim dorobku naukowym dr Katarzyna Czornik posiada także dwa artykuły odnoszące się do aspektów teoretycznych nauk o polityce i ich subdyscypliny jaką są stosunki międzynarodowe. Tematyka artykułów jest związana z omówieniem teoretycznych ujęć analizowania relacji międzynarodowych na Bliskim Wschodzie oraz rozumienia polityki zagranicznej państwa, jako jednej z podstawowych kategorii pojęciowych w nauce o stosunkach międzynarodowych.

Biorąc pod uwagę główny, jak i pozostałe obszary zainteresowań badawczych dr Katarzyny Czornik, można stwierdzić, co następuje. Habilitantka podejmuje ważne problemy badawcze. Jej dociekania naukowe koncentrują się przede wszystkim na tak istotnych w naukach o polityce i stosunkach międzynarodowych zagadnieniach jak: polityka zagraniczna państwa, spory i konflikty międzynarodowe, polityka mocarstw globalnych i regionalnych, globalne i regionalne relacje międzynarodowe. Konkretyzacja tych obszarów badawczych następuje poprzez analizowanie polityki zagranicznej Stanów Zjednoczonych w wymiarze bliskowschodnim oraz relacji politycznych w tym regionie świata. Habilitantka swobodnie porusza się w tak zawilej i wieloaspektowej problematyce badawczej związanej z obszarem studiów nad polityką zagraniczną państwa, a także badaniem jej w kontekście regionalnym. Nie tylko ocena ilości, ale przede wszystkim jakości i rzetelności badawczej przedstawionego do oceny dorobku naukowego jest jednoznacznie pozytywna. Dr Katarzyna Czornik dysponuje solidną wiedzą w zakresie tematyki swoich badań, posługuje się w swoich publikacjach metodami badawczymi charakterystycznymi dla nauk o polityce, oraz jej subdyscypliny jaką są

stosunki międzynarodowe. Należy tym samym podkreślić, że zarówno tematyka badań, jak i zastosowana metodologia, jednoznacznie pozwalają na zakwalifikowanie powyższych dokonań do dyscypliny naukowej nauk o polityce. Jedynym istotnym mankamentem, przedstawionego do oceny dorobku publikacyjnego jest niewielki udział w nim publikacji obcojęzycznych o zasięgu międzynarodowym. Habilitantka w swoim dorobku ma jedynie dwie takie publikacje, z których jedna została wydana w czasopiśmie polskim, chociaż z dużym oddziaływaniem międzynarodowym („Hemispheres”).

Ważnym aspektem działalności naukowej każdego kandydata aspirującego do uzyskania stopnia doktora habilitowanego jest także udział w konferencjach naukowych. Dr Katarzyna Czornik zadeklarowała udział w 11 konferencjach naukowych, w trakcie których miała okazję do zaprezentowania wyników swoich badań. Biorąc pod uwagę fakt, że Habilitantka wykazała udział w konferencjach od 2011, czyli od momentu uzyskania doktoratu, to należy zaznaczyć, że pod względem ilościowym jej aktywność konferencyjna prezentuje się skromnie. Warto przy tym podkreślić, że w większości przypadków uczestniczyła ona w konferencjach organizowanych przez ośrodek naukowy, który reprezentuje (9 wystąpień konferencyjnych). Zatem możliwość dotarcia do szerszego kręgu odbiorców i zaprezentowania swojego dorobku w innych wiodących krajowych ośrodkach naukowych, co zapewnia udział w konferencjach, nie została przez Habilitantkę w pełni wykorzystana. Jest to tym bardziej dziwne, że dr Katarzyna Czornik wykazuje swoje członkostwo w istotnych towarzystwach naukowych, związanych z prezentowaną przez nią dyscypliną naukową oraz tematyką badawczą, są to m.in. – Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych, Polskie Towarzystwo Orientalistyczne, Polskie Towarzystwo Bezpieczeństwa Narodowego. Warto podkreślić, że powyższe instytucje są organizatorami kilkunastu konferencji naukowych rocznie, które integrują środowisko naukowe z danego obszaru badawczego. Należy jednak odnotować, że Habilitantka była uczestnikiem dwóch Ogólnopolskich Kongresów Politologicznych (jednak bez referatu) oraz reprezentuje IPDz w trakcie corocznych konferencji polskich akademickich ośrodków politologicznych. Kolejną słabością w zaangażowaniu naukowym Habilitantki jest brak udziału w konferencjach naukowych zagranicznych i o zasięgu międzynarodowym. Biorąc pod uwagę charakter zainteresowań badawczych Habilitantki, można zauważyć, że ich potencjał międzynarodowy jest wręcz nieograniczony, a dr Katarzyna Czornik nie wykorzystuje szansy zainteresowania swoimi badaniami środowiska międzynarodowego i tym samym skonfrontowania ich zakresu i jakości z badaniami i poglądami autorów zagranicznych. Należy jednak zaznaczyć, że równocześnie dr Katarzyna Czornik pełniła funkcje organizacyjne w konferencjach naukowych – sekretarz, członek komitetu naukowego.

Kolejnym obszarem aktywności naukowej Habilitantki, który należy wziąć pod uwagę w jej ocenie, jest kwestia pozyskiwania środków na działalność naukową i kierowanie grantami badawczymi oraz udział w krajowych i międzynarodowych zespołach badawczych. Dr Katarzyna Czornik wykazała w swoim autoreferacie, że posiada doświadczenie w pozyskiwaniu środków finansowych na działalność badawczą. Należy podkreślić, że Habilitantka w pełni wykorzystuje przede wszystkim możliwości jakie w zakresie pozyskiwania środków finansowych na działalność badawczą stwarza jej macierzysta uczelnia. W latach 2011-2019 uzyskiwała finansowanie własnych projektów badawczych (tzw. badania własne) w ramach środków przeznaczonych na działalność statutową uczelni i wydziału. Efektywność tych działań należy uznać za wysoką, biorąc pod uwagę zarówno liczbę publikacji powstałych w oparciu o te projekty, jak i udziału i organizacji konferencji naukowych. Natomiast jeśli chodzi o pozyskanie środków finansowych i grantów badawczych spoza uczelni, dokonania Habilitantki prezentują się raczej skromnie. W latach 2012-2014 otrzymała grant Wydawnictwa Sejmowego w Warszawie, którego efektem była monografia dotycząca systemu konstytucyjnego Iranu. Natomiast w 2014 roku była członkiem zespołu naukowego prowadzącego badania nad polityką bezpieczeństwa RP finansowane przez ministerstwo spraw zagranicznych a koordynowany przez Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Katowicach. Dr Katarzyna Czornik dwukrotnie – samodzielnie i jako członek zespołu badawczego, starała się pozyskać grant badawczy Narodowego Centrum Nauki (program Opus), jednak bez powodzenia.

Działalność naukowa dr Katarzyny Czornik związana jest także z udziałem w komitetach redakcyjnych oraz pełnieniem funkcji recenzenta w czasopismach naukowych. Zagadnienie to jest bardzo istotne, gdyż świadczy także o środowiskowej ocenie poziomu naukowego kandydata do stopnia doktora habilitowanego. Habilitantka pełni następujące funkcje: od 2013 roku - członka komitetu redakcyjnego czasopisma „Polityka Bezpieczeństwa”; od 2016 roku – redaktora tematycznego w zakresie stosunków międzynarodowych w czasopiśmie „Political Preferences”; od 2016 roku – redaktora tematycznego w zakresie Bliskiego Wschodu czasopisma „International and Security Studies”. Dr Katarzyna Czornik wykonała 13 recenzji wydawniczych artykułów z zakresu stosunków międzynarodowych dla czasopism takich jak – „Politeia”, „Poliarchia”, „Wrocławskie Studia Politologiczne”, „Konteksty Społeczne”, „Pisma Humanistyczne”, „Studia Polityczne”, „Hemispheres. Studies on Cultures and Societies”. Habilitantka jest także autorką trzech recenzji monografii naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych. Działalność naukowa dr Katarzyny Czornik otrzymała dwie nagrody Rektora Uniwersytetu Śląskiego w związku z działalnością naukowo-badawczą.

Ocena osiągnięć dydaktycznych i popularyzatorskich

Dr Katarzyna Czornik posiada bardzo bogaty dorobek dydaktyczny. W latach 2003-2019 prowadziła zajęcia kursowe z 16 przedmiotów w formie wykładów, ćwiczeń, konwersatoriów, seminariów dyplomowych, poświęconych problematyce międzynarodowej. Były to: *międzynarodowe stosunki polityczne, integracja europejska, polska polityka zagraniczna, religia a stosunki międzynarodowe, polityka zagraniczna Stanów Zjednoczonych w okresie zimnowojennym, fundamentalizm islamski, konflikty zbrojne i spory międzynarodowe*. Uzupełnienie powyższego dorobku dydaktycznego, stanowiło prowadzenie przez Habilitantkę zajęć monograficznych m.in. *Bliski Wschód w polityce międzynarodowej, Konflikty bliskowschodnie, Problemy Bliskiego Wschodu*. Zajęcia te były realizowane na kierunkach studiów - *Politologia, Dziennikarstwo i komunikacja społeczna oraz Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe*. Dr Katarzyna Czornik realizowała również przedmiot *Protokół dyplomatyczny* na studiach podyplomowych, realizowanych przez Wydział Filologiczny Uniwersytetu Śląskiego. Należy zatem podkreślić, że zachodzi zgodność pomiędzy specjalizacją badawczą oraz tematyką publikacji, a tematyką zajęć dydaktycznych prowadzonych przez Habilitantkę. Tym samym jest ona w stanie uwzględniać w prowadzonych przez siebie zajęciach najnowsze dokonania naukowe, zarówno swoje, jak i innych badaczy polskich i zagranicznych.

Wyrazem wysokiej oceny działalności dydaktycznej Habilitantki ze strony władz jej wydziału było powołanie jej do składu *Komisji ds. Rozwoju w Zakresie Kształcenia i Dydaktyki* działającej w kadencji 2016-2020. Dr Katarzyna Czornik pełni od 2014 roku funkcję koordynatora i opiekuna kierunku *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe* (studia I i II stopnia) oraz specjalności *Współczesne stosunki międzynarodowe* na kierunku *Politologia*. Habilitantka pełniła funkcję promotora 99 (sic!) oraz recenzenta 133 prac licencjackich, a także prac magisterskich. W tym przypadku dr Katarzyna Czornik nie podaje jednak konkretnych danych liczbowych pozwalających na ustalenie liczby nadzorowanych przez nią rozpraw magisterskich. Habilitantka została powołana do pełnienia funkcji promotora pomocniczego w dwóch przewodach doktorskich. Należy zatem podkreślić, że dr Katarzyna Czornik posiada wystarczające doświadczenie i kompetencje merytoryczne, by w przyszłości obejmować opieką naukową kolejnych badaczy, w tym aspirujących do uzyskania stopnia naukowego doktora i doktora habilitowanego. O wysokiej ocenie osiągnięć dydaktycznych Habilitantki świadczą wyróżnienia jakie otrzymuje od studentów, a także nagrody rektorskie za działalność dydaktyczną. Dr Katarzyna Czornik została również odznaczona Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Należy zauważyć, że dr Katarzyna Czornik prowadzi również działalność w zakresie popularyzacji nauki. Habilitantka prowadziła wykłady z zakresu problematyki bliskowschodniej realizowane dla studentów Wydziału Zamiejscowego Górnośląskiej Wyższej Szkoły Handlowej im. Wojciecha Korfanteo w Wiedniu. W latach 2013-2016 Habilitantka pełniła funkcję eksperta Regionalnego Ośrodka Debaty Międzynarodowej w Katowicach. Natomiast począwszy od 2014 była członkiem Komitetu Organizacyjnego *Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy o Konfliktach Zbrojnych po 1945 roku*, przeznaczonym dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych. W 2016 roku Habilitantka pełniła funkcję Zastępcy Przewodniczącego Komitetu Okręgowego *Olimpiady Wiedzy o Bezpieczeństwie i Obronności*.

Ocena osiągnięć organizacyjnych

Na uwagę zasługują również dokonania organizacyjne Habilitantki. Jest ona członkiem krajowych towarzystw naukowych: Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego, Polskiego Towarzystwa Bezpieczeństwa Narodowego. W organizacjach tych pełni także istotne funkcje, jak Przewodniczącej Komisji Rewizyjnej Oddziału PTNP Oddział w Katowicach.

Dr Katarzyna Czornik w trakcie swojej dotychczasowej kariery naukowej pełniła liczne funkcje organizacyjne. W latach 2012-2016 zajmowała stanowisko Zastępcy Dyrektora Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa ds. Kształcenia. Niemal w tym samym czasie pełniła funkcję P.O. Zastępcy Kierownika Zakładu Stosunków Międzynarodowych w INPiDz UŚ. Pozostałe aktywności, na które warto zwrócić uwagę, to: członek w Radzie Wydziału Nauk Społecznych UŚ – 2016-2020; członek w Komisji ds. Strategii Rozwoju w Zakresie Kształcenia i Dydaktyki WNS UŚ – od 2016 roku, członek Kierunkowego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia na Kierunku Bezpieczeństwo Narodowe i Międzynarodowe.

Od 2012 roku dr Katarzyna Czornik pełni także funkcję opiekuna Koła Naukowego Stosunków Międzynarodowych UŚ. Jest także koordynatorką wielu umów o współpracy naukowo-dydaktycznej podpisanej z lokalnymi instytucjami edukacyjnymi i bezpieczeństwa. Warto podkreślić, że zasygnalizowana powyżej aktywność Habilitantki stała się w 2016 roku podstawą do otrzymania przez nią Nagrody Indywidualnej II stopnia Rektora Uniwersytetu Śląskiego za działalność organizacyjną.

Wnioski końcowe

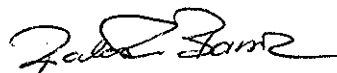
Dokonując oceny dorobku naukowego dr Katarzyny Czornik w kontekście ubiegania się przez nią o stopień naukowy doktora habilitowanego w dyscyplinie naukowej nauki o polityce, należy odnieść się przede wszystkim do kryteriów ustawowych, a w dalszej kolejności do wytycznych Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych. Przepisy Ustawy w art. 16 stanowią, że *„Do przewodu habilitacyjnego może być dopuszczona osoba, która posiada stopień naukowy doktora i uzyskała znaczny dorobek naukowy lub artystyczny a ponadto przedstawiła rozprawę habilitacyjną”*. W art. 17.1 Znajduje się dyspozycja - *„Rozprawa habilitacyjna powinna stanowić znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej lub artystycznej”*, a w art. 17.2 stwierdza się, że *„Rozprawę habilitacyjną może stanowić powstałe po uzyskaniu stopnia doktora dzieło, opublikowane w całości lub zasadniczej części, albo jednotematyczny cykl publikacji”*. Natomiast *Kryteria oceny kwalifikacji kadry naukowej i artystycznej* ... przygotowane przez CKSiTN (<https://www.ck.gov.pl/articles/newsId/9/id/17.html>) doprecyzowują powyższe przepisy wskazując między innymi na duże wymagania stawiane przed rozprawami habilitacyjnymi, podkreślając przy tym, że *„Rozprawa musi więc zawierać sformułowanie, analizę i w określonych dyscyplinach rozwiązanie nowego problemu naukowego lub artystycznego, ważnego dla rozwoju dyscypliny nauki lub sztuki, bądź rozwiązanie problemu znanego już, lecz dotychczas nie rozstrzygniętego”*. Odnosząc się do tak sformułowanych kryteriów uzyskania stopnia doktora habilitowanego, należy stwierdzić, że przedstawiona przez Habilitantkę rozprawa naukowa spełnia je w całej rozciągłości.

Jednakże głównym kryterium jakie zostało sformułowane dla nadania stopnia doktora habilitowanego jest istotny wkład w rozwój dyscypliny naukowej. W przypadku dr Katarzyny Czornik ubiega się ona o stopień z zakresu nauk o polityce. Analiza przedstawionego do oceny dorobku naukowego wskazuje na to, że bez wątpienia zagadnienia badawcze podejmowane przez Habilitantkę mieszczą się w obszarze nauk o polityce – subdyscyplina stosunki międzynarodowe. Świadczy o tym nie tylko sam obszar badawczy, w którym się ona porusza ale przede wszystkim stosowana przez nią metodologia. Do rozstrzygnięcia pozostaje zatem kwestia istotnego wkładu w rozwój dyscypliny. W tym zakresie chciałbym przede wszystkim podkreślić wagę problematyki badawczej, jaką zajmuje się dr Katarzyna Czornik. Natomiast za najważniejsze uznaję wieloaspektowe badania Habilitantki dotyczące polityki bliskowschodniej USA. W szczególności jej rozprawa habilitacyjna, poświęcona kategorii zmiany i stałości w amerykańskiej polityce bliskowschodniej po zakończeniu zimnej wojny, jest unikatowym przedsięwzięciem badawczym w skali ogólnopolskiej. Również w wymiarze

międzynarodowym, trudno znaleźć tak kompleksowe badania, które są realizowane przez pojedynczego badacza, a nie przez zespół badawczy. W dalszej kolejności należy podkreślić, że Habilitantka wypełnia i inne kryteria awansowe. Jej publikacje cechuje rzetelność badawcza, staranna, odnosząca się do źródeł i literatury przedmiotu, argumentacja, a także wysokim poziom formy opracowania.

Reasumując stwierdzam, że dorobek naukowy dr Katarzyny Czornik spełnia ustawowe kryteria osiągnięć naukowo-badawczych koniecznych dla zyskania stopnia doktora habilitowanego. W związku z powyższym, wnioskuję o nadanie jej stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplina naukowa – nauki o polityce.

dr hab. Radosław Bania, prof. UŁ